

Frågor och case om undervisning

Frågor och case är inskickade av lärare i AcadeMedias verksamheter. Det är Pernilla Lundgren och Anna Karlefjärd, betygsexperter från Karlstads universitet, som besvarar frågorna nedan.

Elev har inte rätt digitala verktyg

Fråga: Hur kan jag göra en rättvis bedömning när vissa av mina elever inte har rätt förutsättningar att lösa uppgifterna? En del saknar datorer, en del programvaror och en del har inte ens WIFI utan måste ta sig till bibliotek eller andra allmänna platser som också innebär en hälsorisk för dem.

Hur kan vi tänka med de elever som inte har rätt digitala verktyg/resurser hemma när det gäller SFI?

Svar: Detta är en viktig fråga eftersom den, precis som ni skriver, handlar om elevens möjlighet att visa vad den kan och inte kan samt hur eleven kunnat tillgodogöra sig undervisningen som den har rätt till. Det är huvudmannen som har ansvar för att organisera genomförandet av undervisningen. Det betyder att tillgång till programvaror, Wii och annan relevant utrustning för undervisningen måste kommuniceras med huvudman för skolan så att ni kan ta en dialog kring hur ni kan få undervisningen att fungera så bra som möjligt för eleverna.

[Här kan ni läsa](#) mer om huvudmannens ansvar under den här perioden.

Undervisning på helger

Fråga: Vi har ett flertal elever som kommer att vilja och behöva pröva en eller flera kurser inför deras ansökan till fortsatta studier. Vi ser också att vi inte har möjlighet att avsluta pågående kurser i vad Skolverket definierar som "god" tid före antagningen. Kan vi bli tvungna att kalla in dem på helger i maj?

Svar: Den nya förordning som har beslutats av regeringen (2020:115), ger huvudman möjlighet att nyttja undervisningstiden på ett mer flexibelt sätt för att möta de dilemman som nu uppstår. Att nyttja kvällar och helger är lösningar som bland annat nämns. [Här kan du läsa](#) mer om detta.

Bristfällig undervisning sedan tidigare

Fråga: Jag tog i januari över en klass från en kollega som slutade. Undervisningen har varit ytterst bristfällig för eleverna under hösten och en månad in på terminen gick vi över till fjärr- och

distansundervisning. Jag ska nu bedöma och betygssätta en grupp på nästan 30 elever som har stora luckor i vilka kunskapskrav som de kunnat redovisa. Jag ser inte hur jag kan göra en rättvis bedömning vilket stressar mig. Just nu är nödplanen att kalla in dem för provning men vi har samtidigt hög press på att kunna erbjuda dem den undervisning som de ska ha denna termin. Jag känner att situationen kulminerar inom kort och flera elever har dessutom hög frånvaro just nu. Vad gör jag?

Svar: Gäller det elever i årskurs 1 eller 2 finns ju en möjlighet att förlänga kursen så att betyget inte sätts i slutet på terminen. Det är viktigt att detta bestäms nu och inte när betyg sätts – det måste vara tydligt för eleverna och för dig som lärare. Går inte det så måste fokus ligga på undervisningen. Det är ingen större idé att lägga mycket tid på bedömningssituationer som man vet att många elever inte klarar av.

Det är också viktigt hur man utformar bedömningssituationer så att de nu fångar en rättvisande bild av elevernas kunskande. Du skriver om "vilka kunskapskrav" de ska redovisa. När du sätter betyg jämför du elevernas kunskande med både delar och helhet i kunskapskraven. Det kan finnas en risk med att för mycket tid läggs på att samla in betygsunderlag om man ser det som att eleverna måste visa på lika säkra belägg i relation till mycket små delar i kunskapskraven.

Det kan förstås bli så att elever som inte klarar att ta eget ansvar nu och sedan tidigare tappat mycket kommer att få fler F i betyg nu och så får skolan ta ansvar för hur man kan stötta de eleverna framöver.

Hur ska vi hinna undervisa?

Fråga: När man behöver göra individuella lösningar tar allt längre tid och man måste låta de andra eleverna göra annat. Om alla extrauppgifter ska kollas, skapas, planeras osv räcker inte tiden. Berget av uppgifter växer och det är svårt att hinna. Hur ska vi hantera detta?

Alla kompletteringar och muntliga varianter gör att allt tar längre tid. Många upplever jättestress över att inte hinna allt som förväntas, lärarnas arbetsbelastning ökar markant. Det har inte direkt med betygssättningen att göra men jag hoppas att Academedi kan hjälpa till med att kanske underlätta genom att flytta datum och vara tydliga med vad som gäller kring deadlines och datum för betygssättning?

Jag har inte undervisat med en massa digitala läresurser tidigare och nu sitter jag nästan dygnet runt med att planera om min undervisning men samtidigt lära mig hur jag ska lära eleverna att tillgodogöra sig undervisningen på distans. Det blir lägre kvalitet och en ohållbar arbetssituation. Hur gör jag?

Svar: I ett nationellt nödläge är det klart att kvalitén inte alltid kan vara densamma. Vi är bara människor! Utnyttja det tolkningsutrymme som finns i styrdokumentet och lägg mest tid på det mest centrala.

Det ÄR en svår omställning. Och det tar tid att ställa om – och det kan ta olika tid för oss alla. Bodil Jönsson, känd professor brukar tala om "omställningstid". Nu har det gått några veckor sedan och

jag hoppas att ni landat i en praktik som ni känner är uthållig och som ni kan klara av på längre sikt. Det bästa man kan göra annars är att ta hjälp av kollegor – en lärare bästa läromedel. Det finns förstås tips och så hos olika aktörer (Skolverket, Skolahemma, UR) om man hinner med att fortbilda sig samtidigt. Personligen skulle jag initialt försöka landa i ett par olika "lektionstyper" – där inte alla behöver vara "live". Normalt är ju undervisningsarsenalen annars mer bred och varierad än så.

Ni skriver alla tre om tiden eller snarare bristen på tid. Tid som upptas av extra uppgifter, kompletteringar och individuella lösningar. Kanske är detta ett problem som ni upplevt även tidigare, innan distansundervisningen? Det som kan vara viktigt att tänka på är vad eleverna gjorde innan omställningen och hur ni använder det. Likaså vad det säger om er undervisning som ni haft tidigare i år om ni nu formulerar en mängd extra uppgifter för att kontrollera vad eleverna lärt sig? Vi pratade i filmen om att det är bättre med "en fågel i handen än tio i skogen". Det vi menar är att det är särskilt viktigt att fundera över utformning av bedömningsituationer. Hellre ett bra underlag – även om det tar tid – än tio som jag inte kan tillmäta någon större vikt när jag sätter betyg. I en [studie](#) som nämnde omprov uppgav lärare att det egentligen kanske inte handlade om vilken kvalitet eleven visade vid omprovet – bara att man gjorde det räckte för ett högre betyg. En praktik med mycket kompletteringar kan även vara kopplat till hur man förstår jämförelsen av elevernas kunskaper med kunskapskraven vid betygssättning – vad innebär det tolkningsbara uttrycket att för A behöver hela A vara uppfyllt? När du sätter betyg jämför du elevernas kunskaper med både delar och helhet i kunskapskraven. Det kan finnas en risk med att för mycket tid läggs på att samla in betygsunderlag om man ser det som att eleverna måste visa på lika säkra belägg i relation till mycket små delar i kunskapskraven – för betyget A ska du kunna säga att elevens kunskaper motsvarar kunskapskravet för A.

Och återigen, finns det oklarheter kring om kurser förlängs och när betyg sätts är det viktigt att det bestäms – och kommuniceras - nu och inte när betyg sätts.

Anpassa undervisning för elever med hög frånvaro

Fråga: Jag känner stor oro för närvaron och aktiviteten bland eleverna i mina ämnen. Jag undervisar många svaga elever och de försover sig, missar lektioner och inlämningar osv. Många vill ha enskild hjälp men jag hinner ju inte ge alla det som behöver. Fortsätter trenden riskerar flera sina betyg. Hur gör jag?

Svar: När eleverna går på gymnasiet så finns det ett ökat krav på eget ansvar. Enskild hjälp kan elever givetvis få mellan varven men undervisningen idag (om man inte beslutat om särskilda lösningar) sker i stor del i grupp och är man ensam med en grupp behöver man alltid oavsett situation väga vad som ska ske i helklass, grupper och enskilt. Om elever missar mycket av det som erbjuds så kan inte du som enskild lärare väga upp det med enskild hjälp, det hinner man inte.

Det man behöver göra i detta läge är att fundera över vad undervisningen verkligen måste behandla och vad eleverna verkligen måste visa som ger belägg för större delar (eller flera mindre delar som tillsammans ger helhet) och sedan sortera bort allt annat. Försök att inte lägga för stort fokus på

tidigare missar, utan se om det finns möjlighet att klara av uppgifter nu med lite större tyngd som ger dig belägg för att de har förstått större helheter.

Sedan behöver vi nog också vara förberedda på att vi kan komma att se fler F nu, än om vi hade haft vår vanliga undervisning. Vi vet att en del elever som även tidigare har haft svårt nu får det ännu tuffare. Går eleverna sitt första eller andra år på gymnasiet så kan det finnas möjlighet att hjälpa dem längre fram, eventuellt förlänga kursen till hösten etc. Det är i så fall viktigt att det beslutas i tid så att eleverna vet när kursen slutar och betyg sätts. Går eleverna sitt tredje år är det så klart mer problematiskt, då kan du föra ett resonemang med din rektor om några av dessa elever kan ges möjligheten att på ytterligare stöd på skolan, inom ramen för "nödfall".

Ändamålsenliga uppgifter på distans

Fråga: Jag brottas med min förmåga att bedöma likvärdigt och att skapa förutsättningar för det. För att få "bevis" på att eleverna verkligen jobbar under lektionerna måste jag ju skapa uppgifter hela tiden men eleverna har börjat klaga – vilket jag förstår – om att uppgifterna tar för lång tid att göra. Jag måste nu hitta på nya som inte tar längre tid än själva lektionen men jag får inte till det. När jag spelade in föreläsningar med mig själv såg jag att bara två elever såg hela, och att många slutade titta efter nån minut. Hur kan jag översätta det jag förmedlar i vanliga fall till uppgifter som tar samma tid och ger eleverna samma kunskap?

Svar: Ett första råd är att du kanske inte behöver ha bevis för att de jobbar utan snarare bevis för deras kunskaper och hur de tar till sig undervisningen.

Om du erbjuder undervisning som eleverna behöver för att klara några (inte för många) uppgifter så är det upp till eleverna hur de väljer att nyttja undervisningen. Klarar de sina uppgifter fast de bara tittat några minuter så spelar det ju ingen roll, då har de uppenbarligen lärt sig oavsett! Men om uppgifterna bara är till för att kontrollera delaktighet så är det risk att det blir allt för omfattande för er alla. Det finns ju program som utöver det du skriver – att det finns möjlighet att se hur eleverna har interagerat med filmen – även ger möjlighet att lägga in kontrollfrågor. I det programmet jag tänker på, Edpuzzle, kan inte eleverna heller snabbspola sig igenom. Det går också att använda andras filmer.

Försök landa i ett par undervisningsupplägg du tycker fungerar. Kanske har du redan gjort det – det var ju ett tag sedan du skrev detta. Några allmänna frågor kan vara: Vilka former fungerar? För vilka elever? När kör jag live i helklass? När kör jag grupper live? Kan några elever jobba mer självständigt när jag videochattar med andra? Kan eleverna ibland läsa in sig på material och jag bara "träffar" dem som har svårt för att förstå?

I filmen så pratar Pernilla om att om möjligt planera in några färre men kvalitativt "tyngre" uppgifter för att under vägens gång fokusera på undervisning. Undervisningen lägger du upp som du tycker är gynnsamt både för eleverna och dig, undervisningen hjälper eleverna att lära sig det de behöver lära sig för att lösa kommande uppgifter. De mindre uppgifter du lägger in kan vara mer för att variera undervisningen och deras funktion är att eleverna ska lära sig saker, du behöver inte kontrollera att alla har gjort allt. Du kan istället göra mindre uppföljningar med digitala hjälpmedel eller kort diskussion där några bidrar. Sedan visar de hur de kan eller inte kan vid någon tyngre

uppgift. På så sätt spelar undervisningen roll och du behöver inte känna att allt ska kontrolleras, eller att alla uppgifter ska ha samma tyngd.

Uppgifter som inte går att bedöma på distans

Fråga: Hur gör man med uppgifter som inte går att genomföra digitalt? Hur gör man om det finns moment eller uppgifter för enskilda elever som inte går att lösa utan att eleven är på plats? Kan man ta hänsyn till det på något sätt i betygsättningen?

Svar: Nu har regeringen och Skolverket öppnat upp för möjligheten att ta in elever till skolan, enskilt eller i mindre grupper för att genomföra uppgifter som absolut inte går att göra digitalt. Skolan avgör när och hur detta ska göras, men man understryker vikten av att det är undantagsfall. Om eleverna går sina första år på gymnasiet finns det nu också möjlighet att förlänga kurser så att delar kan genomföras efter sommaren.

En annan lösning är att fundera över vad eleverna har visat tidigare och vad det kan vara belägg för även i dessa sammanhang. Vi får ju inte sänka kraven för våra olika betyg men vi kan fundera över om vi behöver ändra planering i relation till Centralt innehåll och syfte. Vi kommer kanske få behandla något innehåll mindre än vad vi annars gör och då inte heller testa det som vi brukar. Det betyder inte att vi bortser från delar i kunskapskraven utan att vi gör en professionell bedömning i relation till de underlag vi har, kursplanernas skrivningar och den undervisning som vi bedrivit. [Läs mer här.](#)

Får elever komma till skolan?

Fråga: Kan vi låta eleverna komma till skolan (Gy) om vi anpassar enligt Folkhälsomyndigheten? Vissa vill ABSOLUT inte komma hit just nu.

Svar: Nu är det [möjligt att göra undantag](#), men att göra det utifrån ett smittskyddsperspektiv. Om man väljer att göra det kan det vara viktigt att informera eleverna innan om hur det går till. Om man t.ex. ska ha en skrivning kan det vara viktigt att beskriva hur det kommer att gå till: t.ex. hur utdelning och insamling kommer att gå till, hur eleverna kommer att sitta, att eleverna inte ska vara nära varandra (inga kramar!) så att eleverna, om de känner sig otrygga, kan känna sig trygga. Tillhör någon elev en riskgrupp kan man behöva göra en annan lösning och erbjuda enskilt examinationstillfälle eller eget rum.

